

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Стелиян Славков Димитров**, СУ „Св. Климент Охридски”, ГГФ, катедра „Картография и ГИС” за дисертационния труд на **КАЛОЯН ПЕТРОВ ЦВЕТКОВ** на тема: **"ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ГРАДСКОТО ПРОСТРАНСТВО В ПОСТ-СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ГРАДОВЕ, НА ПРИМЕРА НА СОФИЯ, БУКУРЕЩ И БРАТИСЛАВА"** за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в Професионално направление 4.4. Науки за Земята, Научна специалност „Икономическа и социална география“.

Дисертационният труд е разработен в катедра „Социално-икономическа география“ през периода 2015-2018г. под формата на редовна докторантура. Настоящата рецензия е изготвена съгласно съществуващата нормативна уредба и в съответствие със Заповед РД 038-167/21.03.2019г. на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски“ за провеждане на публична защита на дисертационния труд.

Кратки сведения за докторанта

Калоян Цветков получава бакалавърска степен по География (2006-2010 г.), както и магистърска степен по Регионално развитие и управление (2010 -2012 г.) в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски”. През периода 2015-2018 г. е редовен докторант в катедра Социално-икономическа география, където под научното ръководство на доц. д-р Георги Бърдаров разработва настоящата докторска теза. По време на докторантурата е отчитала редовно изпълнението на своите ангажименти, заложи в учебния план, за което е получавала положителни атестации, гласувани от ФС на ГГФ. През 2017г след успешно издържан конкурс е назначен за асистент към катедра „Социално-икономическа география“ при ГГФ на СУ“Св. Климент Охридски“, където работи и понастоящем.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем 228 страници. Освен основния текст, работата включва списък с използваните съкращения, 67 фигури, 36 таблици, 25 приложения, списък със 159 литературни източници, списък с 21 нормативни, стратегически и документални източници и списък с 10 други източника от интернет. Изложението на дисертацията е структурирано в увод, 4 глави и заключение. Авторефератът има общ обем от 55 страници и адекватно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Актуалност на темата: избраната от докторанта и научния му ръководител тема на дисертационния труд е изключително актуална, не само в контекста на политиката за регионално и пространствено развитие на страната и ЕС, но и поради обстоятелството, че урбанизираните територии са най-динамично развиващите се и променящи се природно-социални системи. Освен това те се отличават с изключително висока степен на трансформация на естествените ландшафти в антропогенизирани такива, имащи характер на изкуствени хабитати със сложна пространствена, функционална и организационна структура.

Следва да се отбележи и фактът, че в нашата страна са малко географските изследвания, посветени на тази тематика.

В увода на дисертацията, авторът е отделил специално внимание на актуалността на темата. В същата част са представени целта, обектът, предметът и задачите на изследването. Формулираната от докторанта основна цел е „...да се проследят и анализират промените в градското пространство, устройството на територията и функционалните урбанизирани ареали (ФУА) на София, Братислава и Букурещ, в резултат на политическите и социално-икономически промени в постсоциалистическия период от развитието на трите държави“. За постигането на тази цел са формулирани шест основни изследователски задачи, които в структурата на дисертационния труд са „подкрепени“ с приложението на съответните

теоретически постановки и конкретни изследователски методи. Авторът е поставил и някои конкретни ограничения за своето изследване, което от своя страна е обяснимо с изключително широкия обхват и разнообразието в рамките на формулираната тема. Ограничителите в работата основно са продиктувани от дефицита на първични информационни ресурси от различен характер. Не е посочено обаче, че абсолютно обективен ограничител се явява доста обширният характер на изследването в рамките на конкретни и доста сложни като структура и динамика градски територии, независимо че това става видно от обхвата на извършените проучвания и анализи, изложени в останалите части на дисертацията.

Първата глава е наименована: „Теоретико-методологични основи на изследването“, която е структурирана в 4 части. Първата част е посветена на методологичните аспекти на разработката, докато другите са по-скоро насочени към изясняване на теоретико-терминологичния апарат, който е използван. Към така определената структура може да се отправя известна критика, която е свързана с цялостната логика на организация на текста. По-удачно би било да се започне с представянето на теоретичните и терминологични основи, като много по-конкретната методология да бъде описана след това.

Втората глава е посветена на архитектурно-устройствените проблеми на градовете София, Букурещ и Братислава от края на 19 век до 1990 година, когато е формиран основният им облик. Тази част е доста обширна, като на места текстът е излишно описателен. Независимо от този констатиран недостатък, извършеният анализ е изпълнил набелязаните от докторанта цели, а именно да представи основните характеристики на архитектурата и градоустройството в градовете, обект на изследване в дисертацията.

Третата глава е посветена на трансформационните процеси, които настъпват в градовете след промените от 1990 г. Тук задълбочено са представени настъпилите промени в организацията и облика на градските пространства, като са посочени много и конкретни примери. Анализът е задълбочен, с ясна логика, което позволява

да се проследят причинно-следствените връзки от промените в социално-икономическата и политическа обстановка в конкретните градски територии.

Четвъртата глава представя пространствените изменения във ФУА на трите града, които са обект на настоящото изследване в периода след 2006 г. Тази част е със значителна научно-практическа стойност, особено в контекста на динамиката на процесите, свързани с пространственото и устройствено планиране в трите града, респективно страни. Периодът, за който се отнася изследването е след 2006 г., което е свързано с ограниченията, свързани с първичната информация. Това обаче води до определени проблеми с логиката на цялостното изследване, най-вече по отношение на общата хронология на дисертационното изследване, където с тази част от изложението се въвежда допълнителна периодизация. Това обаче в никакъв случай не намалява стойността на тази глава, в която са демонстрирани отлични познания и научно-професионални аналитични умения от страна на докторанта.

В заключението в стегнат и конкретен вид са представени постигнатите резултати от изследването, които обективно отразяват поставените цел и задачи от страна на докторанта.

Изводи, препоръки и въпроси:

- Обемът е малко по-голям от необходимото, като на моменти са включени някои прекалено описателни текстове, но от това не страда стойността на разработката.
- Авторът е посочил, че е приложил системния подход, но от текста на изложението личи, че също така е използвал изключително широко и компетентно (гео)пространствения подход. Считам за уместно това да се добави.

- Използвани са редица съвременни техники и методи за анализ, включително геоинформационни такива, което е много голямо достойнство на работата и отразява съвременните научни тенденции.
- Считаю, че излишно обширно са коментирани понятията трансформация, преход и т.н. Тук по-скоро следва да се изясни какво се влага в понятието „преход“ в контекста на случващото се след 1989 г. в страните от централна и източна Европа и каква е принципната връзка с трансформацията на градските пространства.
- Предложен е много подробен литературен преглед, което показва изключително големия обем от свършена работа.
- Доста обширно са разгледани теориите, концепциите и моделите за развитие на градовете, както и темите за зелените градове и пространственото развитие на градовете в България след 1878 г. С оглед предмета и задачите на изследването тази част е по-скоро с допълващо значение, без съществена важност. Следва да се обмисли до колко е възможно същата да се съкрати или преработи.
- Втора и трета глава са истинското достойнство и същината на разработката.
- Удачно е направено сравнението между трите града в хронологичен план, както и на използваните концепции и модели за градоустройство. Това позволява да се направи наистина задълбочен анализ на особеностите в развитието.
- Четвърта глава е с голяма практическа ценност, защото разглежда конкретните пространствени изменения във ФУА, като са използвани и възможностите на ГИС и пространственото моделиране. Авторът е демонстрирал значителни знания и умения за работа с инструменти за пространствен анализ и моделиране, какъвто е продуктът Model Builder.

- В заключителната част са отразени постигнатите резултати. Считам, че същите са описани коректно и са авторски. Налице е съответствие между зададените цел и изследователски задачи.

Оценка на научните приноси

В края на основния текст на дисертацията авторът е обособил 4 основни приноса:

1. Извършен е подробен интегриран пространствено-хронологичен анализ на развитието на градовете София, Братислава и Букурещ до началото на 21 в.
2. Приложен е интегриран подход за извършването на детайлен анализ на трансформациите на градските пространства на трите града след 1990 г.
3. Изведени са площите на класовете земно покритие в ФУА на изследваните градове;
4. Създаден и приложен е алгоритъм в ГИС среда за анализ на ФУА.

Приемам така формулираната справка, тъй като тя реалистично отразява приносния характер на дисертационното изследване.

Заклучение

Въз основа на направените констатации и оценки може да се направи заключението, че научните приноси в изследването са лично дело на докторанта. Темата е актуална, а постигнатите резултати имат не само научно, но и приложно значение. Целта на изследването е постигната, а формулираните задачи са изпълнени. Констатираните пропуски и неточности не намаляват значението на постигнатите резултати. Може да се заключи, че представената за защита дисертация съответства на нормативните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Това ми дава основание да дам **положителна оценка** на дисертационния труд.

27.05.2019

Рецензент:

доц. Стелиян Димитров